

HANDOUT 1 - SPIRITUELE HOMILETIK EN LECTIO DIVINA

Jos Douma (homiletiekcolleges Master 1D, 2018)

1) Preken als een christelijke praktijk ('practice')

- 'Practices are things Christian people do together over time to address fundamental human needs in response to and in the light of God's active presence in the world.' (Bass/Dykstra, in: *Practicing Theology: Beliefs and Practices in Christian Life*, 2002)
- 'A practice is a constellation of actions that people have performed over time that are common, meaningful, strategic, and purposeful.' (Long, in: *Teaching Preaching as a Practice*, 2008)
- Praktijken hebben als doel: karaktervorming (ontwikkeling van deugden, Christusgelijkvormigheid).

2) Preken als een spirituele praktijk (spirituele homiletiek)

- Spiritualiteit is: leven in de Geest van Jezus
- Een spirituele homiletiek bezint zich op het preekgebeuren vanuit het perspectief van de spiritualiteit
- Spiritualiteit in drie dimensies:

Spiritualiteit		
Hoofd	Hart	Handen
Dogmatiek	Mystiek	Ethiek
Overtuigingen	Verlangens	Praktijken
Waarheid	Schoonheid	Goedheid
Mentaal	Emotioneel	Fysiek

3) Wat is lectio divina?

- Lectio divina is een monastieke bijbelleespraktijk die getypeerd kan worden als een biddend, Geestvervuld lezen van de Schrift.
- Lectio Divina kan worden gezien als een vorm van 'slow reading': langzaam, luisterend, liefdevol lezen.
- Benedictus XVI (2005): "Speciaal wil ik in herinnering roepen en aanbevelen de oude traditie van de Lectio Divina: deze zorgvuldige lezing van de Heilige Schrift die gepaard gaat met gebed, leidt tot die intieme dialoog waarin degene die leest de sprekende God hoort, en waarin hij biddend antwoord geeft met een vertrouwensvolle openheid van het hart. Als deze Lectio Divina op effectieve wijze wordt verbreid, dan zal deze geestelijke oefening – daarvan ben ik overtuigd – een nieuwe geestelijke lente brengen."
- "Ik ben ooit begonnen met stille tijd te houden, zoals de woestijnvaders ons dat hebben overgeleverd. We spreken van de Lectio Divina. Deze Lectio is een speciale manier van omgaan met het heilige Woord. Lectio Divina is een periode van persoonlijke

stille tijd waarbij je stap voor stap in gebed een proces door wandelt waarin je de leiding volgt van de Heilige Geest. (...) In wezen ging het de woestijnvaders om een luisteren naar wat God door de tekst in het hart te zeggen heeft, waarbij lezen, overdenken en gebed voortdurend worden afgewisseld. Net als bij de heilige monniken in de woestijn lezen wij de tekst diverse keren hardop, niet om de tekst goed te begrijpen, maar om hem beter te horen. (...) Het herhaald hardop lezen van de Heilige Schrift stelt de Heilige Geest in staat om door te dringen en om op een ander niveau te leren luisteren. Herhaald lezen maakt ons hart gewillig voor God. (...) De herhaalde structuur maakt het mogelijk dat we meer ter beschikking van de Geest komen te staan. Op deze wijze maakt het geschreven Woord van God ons wakker voor het innerlijke Woord van God. Deze twee kunnen elkaar nooit tegenspreken, maar werken hand in hand.” (Benjamin Louwerse, Thomas a Kempis, een kroniek, blz. 187)

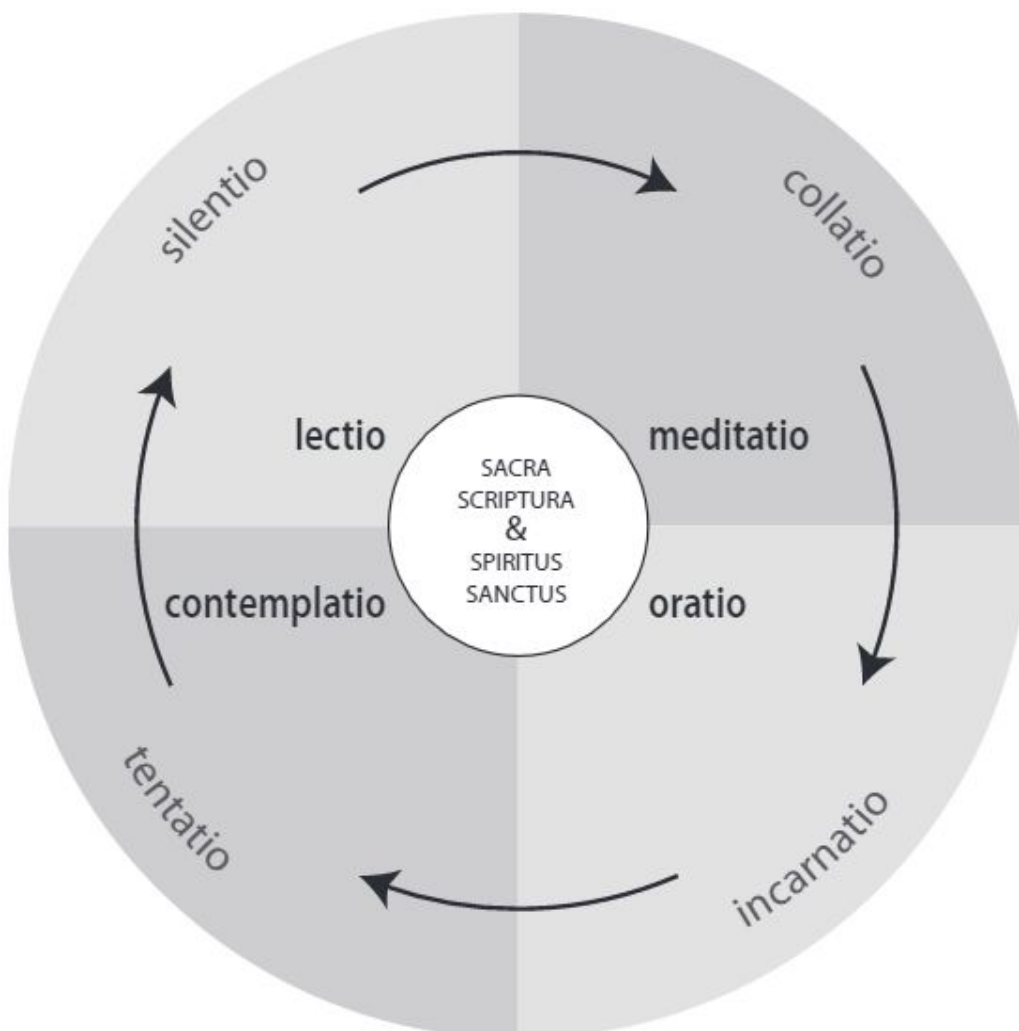
e) De Lectio Divina in vier stappen (trappen, dimensies, bewegingen, aspecten):

Lectio Lezen Read	de tekst	Ik <u>lees</u> de tekst langzaam en liefdevol, zorgvuldig en nauwkeurig. - <i>hardop lezen, opschrijven, memoriseren, analyseren, uitleggen, doordenken</i>
Meditatio Overdenken Reflect	de woord- werke- lijkheid	Ik <u>overdenk</u> de woordwerkelijkheid waar de tekst naar verwijst intensief. - <i>persoonlijk maken, waar raakt dit mijzelf en anderen, de levende werkelijkheid</i>
Oratio Bidden Respond	de stem	Ik <u>luister</u> naar de stem die mij aanspreekt, ik antwoord en ik vraag. - <i>smeken, vragen, luisteren, danken, antwoorden, klagen, zoeken, verlangen, aanbidden</i>
Contemplatio Aanschouwen Rest	het gelaat	Ik <u>aanschouw</u> het heilige en liefdevolle gelaat van de Heer die mij zegenend aankijkt. - <i>wijsheid, liefde, stilte, aanschouwen, rust, gezegend worden, verwondering, mysterie</i>

4) Een achtvoudig pad

a) **LECTIO <> SILENTIO** Tijdens en rond de Lectio Divina speelt ook de stilte (**silentio**) een belangrijke rol. Voor het oefenen van de stilte helpt deze aanwijzing: “Kies een gebedswoord dat voor jou symbool staat voor je actieve verlangen om in de tegenwoordigheid van de Heer te zijn en open te staan voor zijn vernieuwende werkzaamheid. Als je ontspannen zit en merkt dat je bezig bent met gedachten of andere prikkels, keer dan telkens weer zachtjes terug naar het gebedswoord.”

- b) **MEDITATIO <> COLLATIO** Wanneer de Lectio Divina gezamenlijk wordt beoefend kan er ook een moment zijn waarin datgene wat geleerd en ervaren wordt gedeeld met elkaar: **collatio** (geloofsgesprek).
- c) **ORATIO <> ACTIO** In het doordenken en beoefenen van de Lectio Divina is er ook altijd aandacht voor geweest dat de Lectio Divina vrucht moet dragen in de praktijk van het dagelijkse leven en de ontmoeting met andere mensen. Daarvoor wordt het begrip **actio** gebruikt (of: **incarnatio**, participatio, operatio).
- d) **CONTEMPLATIO <> TENTATIO** De contemplatio duidt op een positieve ervaring van rusten in Gods aanwezigheid. De praktijk leert dat er tijdens de Lectio Divina juist ook weerstanden kunnen zijn en negatieve gedachten en gevoelens. Het is leerzaam om te zien dat Maarten Luther niet spreekt over de vierslag van de Lectio Divina maar een drieslag introduceert waarin in plaats van het begrip contemplatio gesproken wordt over **tentatio** (aanvechting): oratio, meditatio, tentatio.

Bijlage

Een spiritueel-homiletische vertaling van de U Theorie

